

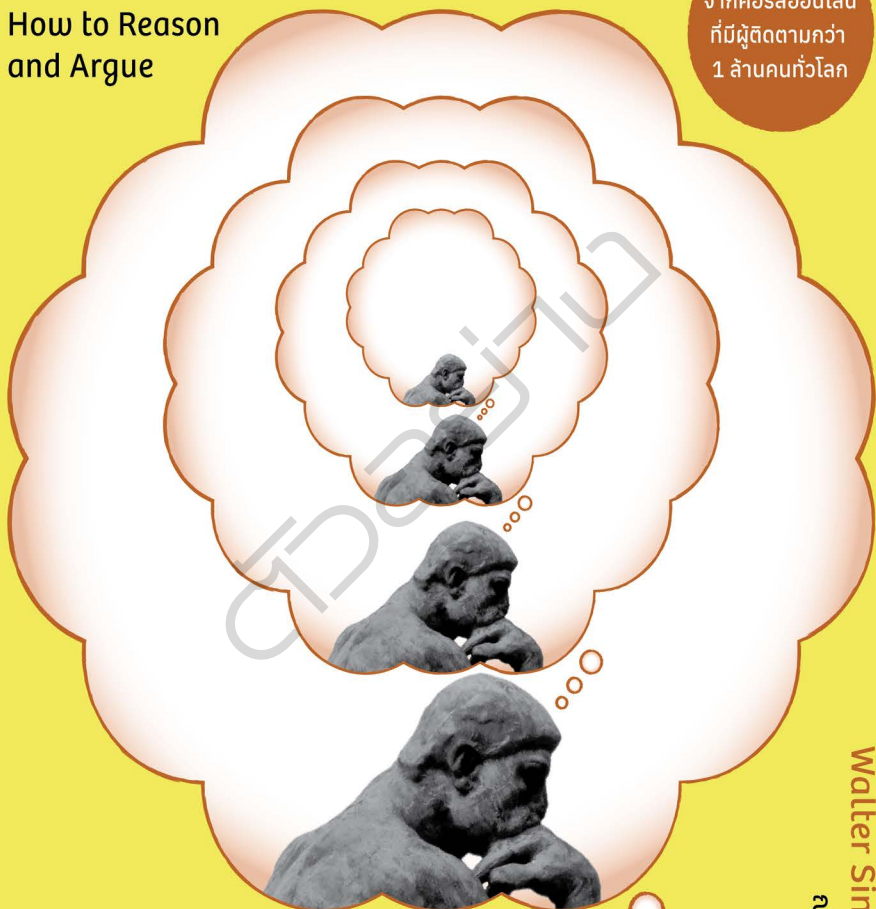
Think Again

How to Reason
and Argue

คิดก่อนเถียง

คู่มือเถียงให้สนุก ถกให้แตก
ในโลกไร้เหตุผล

จากคอร์สออนไลน์
ที่มีผู้ติดตามกว่า
1 ล้านคนทั่วโลก

Walter Sinnott-Armstrong
ผู้เขียน บ๊ายบายกุล เปา

สารบัญ

กิตติกรรมประกาศ	8
-----------------	---

คำนำ: ทำไมผมจึงเขียนหนังสือเล่มนี้	12
------------------------------------	----

บทนำ

หล่มร่องวัฒนธรรมของเรา	16
------------------------	----

ภาค 1 ทำไมต้องถกเถียง

1	
สุดขีดใกล้แต่แสนไกลห่าง	28

2	
บทสนทนาที่เป็นพิษ	46

3	
เสียงของการปิดปาก	66

4	
การอ้างเหตุผลทำอะไรได้บ้าง	78

ส่วนคั่นกลาง จากสาเหตุสู่วิธีการ

5	
เรียนรู้การอ้างเหตุผลไปทำไม	100

ภาค 2 อ่างเหตุผลอย่างไร

6		
วิธีระบุนหาข้ออ่างเหตุผล		112
7		
วิธียุติการถกเถียง		126
8		
วิธีทำให้ข้ออ่างเหตุผลสมบูรณ์		160
9		
วิธีประเมินค่าข้ออ่างเหตุผล		190

ภาค 3 ไม่อ่างเหตุผลอย่างไร

10		
วิธีหลีกเลี่ยงตรรกะวิบัติ		226
11		
วิธีหักล้างการอ่างเหตุผล		260

บทสรุป		
กฎประจำใจ		278
บันทึกท้ายบท		282

ด้วยความขอบคุณต่อสเตซี่ เมเยอร์ส, ลิซา โอลด์ส,
ไดแอน มาสเตอร์ส, ดานา ฮอลล์ และวีรสตรีทั้งหลาย
ที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข
ผู้ทำให้ผมสามารถทำสิ่งที่ผมปรารถนาขึ้นมาได้

กิตติกรรมประกาศ

.

ผมรู้สึกขอบคุณทุก ๆ คนที่ได้เกี่ยวข้องกับผมในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ผมได้เรียนรู้จากพวกคุณทุกคน และได้เรียนรู้จากโรเบิร์ต โฟเกอลิน มากกว่าใคร เขาเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ร่วมสร้างสรรค์ผลงาน และเพื่อนผู้สร้างแรงบันดาลใจที่ผมไม่อาจหาจากไหนได้ ผมยังต้องขอบคุณแอดดิสัน เมอร์ริแมน สำหรับการช่วยค้นคว้าวิจัย และเหล่าบรรณาธิการของผม ได้แก่ คาเชียนา อีโอนิตา แห่งสำนักพิมพ์เพนกวิน และปีเตอร์ โอห์ลีน แห่งสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด ผู้คอยให้การสนับสนุนและคำแนะนำอย่างละเอียดลออ ผมยังได้ประโยชน์จากการพูดคุยเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้กับลีด้า คอสมีตีส, มอลลี คร็อกเกตต์, อเล็กซา ดีทริก, ไมก์ กัชซานิกา, ซานโต ไอเยนการ์, รอน แคลซิเมียร์, ไมเคิล ลินซ์, ไตอานา มัตซ์, เนต เพอร์ซีย์, ลิซ เฟลปส์, สตีฟ สโลแมน, จอห์น ทุบี และเรเน เวเบอร์ ผมขอขอบคุณแอรอน แอนเชลล์, อลิซ อาร์มสตรอง, เอสโก บรัมเมล, จอร์ดี คาร์เพนเตอร์, คีรา เอ็กซ์เตอร์โรวิช-รูบิน, โรส เกรฟส์, ซานดรา ลูกสิก, เจ.เจ. มอนคัส, ฮันนาห์ รีด, ซาร่าห์ สกัลโค, กัส สกอร์เบิร์ก, วาเลรี ชุน, เจสซี ชัมเมอร์ส และซีโมน แท็ง สำหรับความเห็นเกี่ยวกับต้นฉบับอันเป็นประโยชน์ยิ่ง

หนังสือเล่มนี้ได้รับการเอื้อเฟื้อทุนสนับสนุนจากโครงการแบสคอนเน็กชันส์แห่งมหาวิทยาลัยดุก สภาวิจัยสังคมศาสตร์ และข้อตกลงรับทุนสนับสนุนย่อยจากมหาวิทยาลัยแห่งคอนเนตทิคัตภายใต้กองทุน

สนับสนุนของมูลนิธิจอห์น เทมเพิลตัน ทุนหมายเลข 58942 เนื้อหาทั้งหมด
เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว และไม่ได้เป็นการนำเสนอ
ทัศนะอย่างเป็นทางการของมหาวิทยาลัยแห่งคอนเนตทิคัต มูลนิธิจอห์น
เทมเพิลตัน หรือผู้ให้ทุนสนับสนุนอื่นแต่อย่างใด

ตัวอย่าง

Copyrighted material

THINK AGAIN

How to Reason and Argue

by

Walter Sinnott-Armstrong

คิดก่อนเถียง

คู่มือเถียงให้สนุก ถกให้แตก ในโลกไร้เหตุผล

แปลโดย

ณัฐกานต์ อมาตยกุล

คำนำ

ทำไมผมจึงเขียนหนังสือเล่มนี้

ผมสอนวิชาเกี่ยวกับเหตุผลและการอ้างเหตุผลมานานกว่า 35 ปี ที่วิทยาลัยดาร์ตมัธ และปัจจุบันสอนอยู่ที่มหาวิทยาลัยดุ๊ก สหรัฐอเมริกา นักศึกษาหลายคนบอกว่าวิชาของผมช่วยพวกเขาในหลายๆ ด้านของชีวิต คนเหล่านี้คอยผลักดันเป็นแรงใจให้ผมทำสิ่งนี้ต่อไป

แต่ในขณะที่นักศึกษาของผมได้เรียนรู้ว่าจะอ้างเหตุผลอย่างไร คนอื่นๆ ในโลกนี้กลับสูญเสียทักษะดังกล่าวไป บทสนทนาและการสื่อสาร เรื่องการเมืองรวมทั้งชีวิตส่วนตัวได้ตกต่ำลงไปกว่าครึ่งไหน ระหว่างช่วงปีที่มีการเลือกตั้ง วิชาของผมจะนำตัวอย่างการอ้างเหตุผลระหว่างการโต้วาทีของผู้ทำชิงตำแหน่งประธานาธิบดีมาพูดคุยในห้องเสมอ ระหว่างทศวรรษ 1980 ผมสามารถหาข้ออ้างเหตุผลจากการโต้วาทีของทั้งสองฝั่งได้โดยไม่มีปัญหาอะไร แต่ในปัจจุบัน ผมกลับพบว่าบรรดาคำขบวนการกล่าวยืนยันความคิด มุกตลก หรือถ้อยคำล้อเลียนต่างๆ กลับมีข้ออ้างเหตุผลที่แท้จริงน้อยมาก ผมเห็นแต่การบอกปิดไม่รับฟัง เยาะหยันเหยียดหยาม กล่าวหา และหลบเลี่ยงที่จะพูดถึงประเด็นดังกล่าว แทนที่จะมีส่วนร่วมรับมือกับปัญหาสำคัญจริงๆ สมัยนี้อาจมีการประท้วงตามท้องถนนบางตากว่าในทศวรรษ 1960 แต่กลับมีความพยายามใช้เหตุผลทำความเข้าใจกันและกันอย่างจริงจังน้อยครั้งเหลือเกิน

ผมอดไม่ได้ที่จะสรุปว่าวัฒนธรรมของเรา (เช่นเดียวกับนักศึกษาของผม) สามารถได้ประโยชน์จากหยูกยาแห่งเหตุผลและการอ้างเหตุผลขนานแรง เมื่อผมย้ายมาที่มหาวิทยาลัยดุ๊กในปี 2010 ผมได้รับโอกาสเข้าถึงกลุ่มผู้ฟังที่กว้างขึ้นผ่านสื่ออันแสนอัศจรรย์อย่างคอร์สการเรียนการสอนออนไลน์เสรี (Massive Open Online Course - MOOC) ผมได้สอนคอร์สออนไลน์คอร์สหนึ่งร่วมกับราม เนตา (Ram Neta) เพื่อนของผม (ชื่อคอร์ส *Think Again* บนแพลตฟอร์ม Coursera) ซึ่งดึงดูดนักศึกษามาลงทะเบียนเรียนแล้วมากกว่า 800,000 คนจากกว่า 150 ประเทศ การตอบรับที่ดีเกินคาดนี้ทำให้ผมเชื่อว่าจะมีความกระหายจะเรียนรู้เรื่องเหตุผลและการอ้างเหตุผลจากทั่วโลก แน่แน่นอนว่าไม่ใช่ นักศึกษาทุกคนของผมจะเรียนจนจบคอร์ส และคนที่เรียนรู้แล้วว่าจะอ้างเหตุผลที่ดีได้อย่างไรก็ยิ่งน้อยกว่านั้น แต่หลายๆ คนก็ทำได้ ผมหวังว่าทักษะใหม่นี้จะช่วยให้พวกเขาสามารถทำความเข้าใจและร่วมมือกับผู้คนรอบตัวได้

หนังสือเล่มที่คุณกำลังถืออยู่ในมือ (หรือบนจอ) คืออีกก้าวหนึ่ง ที่มุ่งสู่ทิศทางนั้น โดยมีเป้าหมายเพื่อแสดงให้เห็นว่าการอ้างเหตุผลคืออะไรและมันจะสร้างอะไรดีๆ ขึ้นมาได้บ้าง หนังสือเล่มนี้ไม่ได้แนะนำว่าจะถกเถียงให้ชนะหรือการابطัดแย้งได้อย่างไร แต่ชวนให้ทำความเข้าใจซึ่งกันและกันพร้อมกับเห็นคุณค่าของหลักฐานที่มีน้ำหนัก หนังสือเล่มนี้สอนเรื่องตรรกะ ไม่ใช่เคล็ดลับทางวาทศิลป์

ถึงแม้ว่าหนังสือเล่มนี้จะเริ่มต้นจากการเป็นคู่มือสอนการอ้างเหตุผล แต่ผมตระหนักว่าจำเป็นต้องเริ่มจากการอธิบายว่าทำไมคนเราจึงควรถกเถียงกันด้วยเหตุผล บทสนทนาเพื่อสร้างแรงจูงใจดังกล่าวได้กลายมาเป็นเนื้อหาภาค 1 “ทำไมต้องถกเถียง” ถัดมาคือบทเรียนต่างๆ เกี่ยวกับวิธีการอ้างเหตุผลที่กลายมาเป็นเนื้อหาภาค 2 จากนั้นจะเติมเต็มด้วยเนื้อหาภาค 3 ว่าด้วยวิธีการไม่อ้างเหตุผล ผมหวังว่าเมื่ออ่านหนังสือเล่มนี้จบ คุณจะมีทั้งความตั้งใจและความสามารถที่จะอ้างเหตุผล ประเมิน

ข้ออ้างเหตุผล รวมทั้งสร้างแรงจูงใจและเป็นแบบอย่างสำหรับคนอื่น ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมกับคุณอย่างสร้างสรรค์ ทักษะเหล่านี้ไม่เพียงช่วยพัฒนาชีวิตคุณเท่านั้น แต่ยังช่วยทั้งสังคมที่เราอยู่ร่วมกันด้วย

ตัวอย่าง

Copyrighted material

บทนำ

▪

หล่มร่องวัฒนธรรมของเรา

ภัยพิบัติคุกคามโลก สงครามดำเนินต่อเนื่อง การก่อการร้ายกลายเป็นเรื่องสามัญ ผู้อพยพเสาะหาแหล่งลี้ภัย ระดับความยากจนเข้มข้นรุนแรง ความเหลื่อมล้ำยิ่งต่างกว้าง แรงตึงเครียดระหว่างเชื้อชาติเพิ่มขึ้น ผู้หญิงถูกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพพุ่งทะยาน โรงเรียนกำลังล่มสลาย ข่าวสารทั้งหลายท่วมท้นและทำให้เราหดหู่

วิกฤตข้างต้นมโหฬารทั้งในแง่ขอบเขตและปริมาณ และเพราะนี่เป็นเรื่องใหญ่ เราจึงไม่อาจแก้วิกฤตเหล่านี้ได้เลยสักอย่างหากไม่ผสานความร่วมมือกันในวงกว้าง การแก้ปัญหาที่แท้จริงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างกลุ่มคนอันหลากหลายที่มีความเชื่อและค่านิยมไม่ลงรอยกัน ไม่เพียงแต่ผู้กระหายสงครามต้องร่วมมือจากการต่อสู้ ผู้เหยียดเชื้อชาติเองก็ต้องหยุดเลือกปฏิบัติ และคนตื่นเชินโลกแคบก็ต้องหัดเรียนรู้ข้อเท็จจริงพื้นฐานเสียบ้าง ไม่เพียงแค่นั้น คนอย่างเราๆ ที่ไม่ได้กระหายสงครามเหยียดเชื้อชาติ หรือตื่นเชิน จำเป็นต้องร่วมมือกันท่ามกลางความแตกต่างหรือความเห็นไม่ลงรายนั่นด้วย ดังที่เราไม่สามารถแก้ปัญหาผู้ลี้ภัยได้

จนกว่าประเทศต่างๆ ซึ่งมีเป้าหมายและสมมติฐานต่างๆ นานาจะเห็นชอบร่วมกันว่าธรรมชาติของปัญหาคืออะไรและจะแก้ไขอย่างไร จากนั้นมาร่วมกันโน้มน้าวให้ทุกคนลงมือทำหน้าที่ในส่วนของตัวเอง ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไม่มีทางคลี่คลายจนกว่าประเทศทั้งหลายในโลกเห็นตรงกันว่าปัญหานี้อยู่จริงแล้วลดปริมาณแก๊สเรือนกระจกที่ตนก่อขึ้นมา หรือเราไม่อาจยุติการก่อการร้ายได้จนกว่าทุกรัฐชาติจะปฏิเสธไม่ให้แหล่งกบดานแก่ผู้ก่อการร้าย ลำพังใครคนใดคนหนึ่งหรือกระทั่งประเทศใดประเทศหนึ่งตัดสินใจว่าจะทำอะไรและลงมือทำนั้นยังไม่พอ พวกเขาจำเป็นต้องโน้มน้าวคนอื่น ๆ อีกมากมายให้เชื่อและทำไปด้วยกัน

เรื่องนี้เป็นเรื่องที่เห็นได้ชัดอยู่แล้ว แต่สิ่งที่ยังไม่แน่ชัดคือสาเหตุที่ว่า ทำไมผู้คนที่ไม่เจียวฉลาดและใส่ใจประเด็นเหล่านี้ถึงไม่ลงมือทำอะไรกันเสียเลยเล่า ทำไมถึงไม่ผสานกำลังเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน ทั้งที่วิทยาการปัจจุบันทำให้เรามีพลังล้ำเลิศที่จะเรียนรู้ สื่อสาร และกำหนดอนาคต แต่เรากลับไม่ได้ใช้ความสามารถเหล่านี้ให้เป็นคุณ หรือแทบไม่ได้ลงมือทำอะไรเลยทั้งที่เดิมพันความเสียหายนั้นสูงมาก! แม้ว่าปัญหาเดียวกันจะส่งผลเสียให้คู่ขัดแย้งทั้งสองฝ่าย แต่ย่อมมีกลุ่มผู้เคราะห์ร้ายจำนวนหนึ่งที่ต้องรับความเสียหายมากกว่ากลุ่มอื่นๆ กระนั้นนักการเมืองจากหลายประเทศ โดยเฉพาะนักการเมืองในประเทศเดียวกัน กลับเอาแต่ถากถางกัน แทนที่จะร่วมแรง บันทอนแทนที่จะสนับสนุน ขัดคอแทนที่จะรับฟัง และยื่นกรานเงื่อนไขที่ตนต้องการแทนที่จะเสนอทางประนีประนอมเพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน บรรดานักการเมืองทำให้ปัญหายิ่งหนักข้อแทนที่จะแก้ไขปัญหา หรือไม่ก็เอาแต่เสนอทางแก้ที่รู้ทั้งรู้ว่าฝ่ายตรงข้ามจะต้องปฏิเสธทันควัน ยกเว้นเพียงไม่กี่กรณีเท่านั้น อย่างเช่นความตกลงปารีสว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แสดงให้เห็นว่าประเทศทั้งหลายสามารถร่วมมือกันได้ แต่การร่วมมือเช่นนี้เป็นเรื่องที่ไม่เกิดขึ้นเลย

ไม่ใช่แค่ในแวดวงการเมืองเท่านั้นที่เฟซบุ๊ก สไกป์ สแนปแชต สมาร์ทโฟน และอินเทอร์เน็ตทำให้การสื่อสารทั่วโลกง่ายดายยิ่งกว่าครั้งใด

ผู้คนใช้เวลามากมายไปกับการพูดคุยกับเพื่อนฝูง กระนั้นการสื่อสารแลกเปลี่ยนเหล่านี้ก็เกิดขึ้นเกือบจะเฉพาะแต่ในวงของคนพวกเดียวกันที่มีโลกทัศน์เหมือนๆ กัน ไม่เพียงแค่นั้น คุณภาพการถกเถียงในอินเทอร์เน็ตยังต่ำเตี้ยเรี่ยดิน ประเด็นซับซ้อนถูกบีบอัดอยู่ในข้อความทวิต 280 ตัวอักษร ไม่ก็แฮชแท็กหรือสโลแกนสั้นๆ ส่วนข้อความทวิตหรือบทความในบล็อกที่เขียนขึ้นมาอย่างใคร่ครวญก็อาจถูกเกรียนคีย์บอร์ดเห็บแถม ดูถูก สร้างความขบขัน หรือหยาบคายใส่ ความคิดเห็นกลางๆ ปะทะกับการเหยียดหยามสุดโต่งที่มาในคราวของความหลักแหลม ตั้งใจใส่ใช้ตีความฝ่ายตรงข้ามแบบผิดๆ แล้วแพร่ข้อมูลนั้นออกไป อินเทอร์เน็ตทำให้บรรดาผู้วิจารณ์จำนวนมากเข้าสู่ใจมั่วได้รวดเร็ว ร้ายกาจ และขาดการไตร่ตรองง่ายตายยิ่งกว่าเดิม สื่อใหม่และวัฒนธรรมใหม่ที่ว่านี้ส่งเสริมความกร่างมากกว่าความพอเหมาะพอดี และแทบไม่ส่งเสริมให้ผู้คนระมัดระวังและใส่ใจ เที่ยงธรรมและยึดโยงความจริง ไตร่ตรอง และสร้างความน่าเชื่อถือ กลายเป็นว่าการเล่นลิ้นสามารถเรียกยอดไลก์ ส่วนเหตุผลกลับให้ผลตรงข้าม สื่อที่ควรเป็นเครื่องมือของเรากลับเข้ามาขึ้นการกระทำและเป้าหมายของเราเสียเอง

แน่นอนว่าอะไรๆ ไม่ได้มีดีหมดแบบนี่เสมอไปหรอก แต่ก็เกิดขึ้นบ่อยครั้งเหลือเกิน และปัญหาอันหลากหลายเหล่านี้มักมีต้นตอเดียวกัน นั่นคือการขาดความเข้าใจร่วมกัน บางครั้งผู้คนหลีกเลี่ยงการสนทนา และต่อให้พูดคุยกัน พวกเขาก็แทบไม่สื่อสารความคิดที่มีต่อประเด็นสำคัญๆ กันเลย ผลก็คือพวกเขาไม่สามารถทำความเข้าใจได้ว่าทำไมคนอื่นถึงเชื่อในสิ่งที่เขาเชื่อ นักการเมืองร่วมมือกันไม่ได้ อย่างน้อยส่วนหนึ่งก็เพราะไม่เข้าใจกัน คู่ขัดแย้งไม่มีทางยอมรับภาระในส่วนที่ตนต้องรับไว้ หากแต่ละฝ่ายไม่เข้าใจว่าทำไมสิ่งนั้นจำเป็นต้องมีคนแบกรับตั้งแต่แรก

การไม่เข้าใจกันนี้บางครั้งมีสาเหตุมาจากโลกทัศน์ส่วนตัวและสมมติฐานที่แตกต่างคอยกีดกันเส้นทางสร้างความเข้าใจร่วมกัน อย่างไรก็ตาม หลายต่อหลายครั้งศัตรูทางการเมืองก็ไม่แม้แต่ว่า พยายาม เข้าใจ

กันและกันด้วยซ้ำ ส่วนหนึ่งเพราะมองไม่เห็นประโยชน์ (ทั้งในทางการเมือง และประโยชน์ส่วนตัว) ที่จะเข้าหาและทำตัวมีเหตุมีผลต่อกัน ตรงกันข้าม พวกเขามีเหตุผลใจอันแรงกล้าที่จะไม่ทำแบบนั้นเสียมากกว่า นักทวิตและบล็อกเกอร์ต่างสาดอารมณ์ในโลกออนไลน์เพราะเป้าหมายคือการเรียก ยอดไลก์จากมุกตลกและการกระแนะกระแหนของตน ต่างจากยอดไลก์อันน้อยนิดที่ได้จากการพยายามมองฝ่ายตรงข้ามอย่างเป็นกลางท่ามกลาง ข้อถกเถียงอันเผ็ดร้อน พวกเขาคงมองว่าทำไมต้องพยายามเข้าใจ คู่ขัดแย้งด้วยในเมื่อทำไปก็ไม่สำเร็จ ทั้งยังไม่ได้อะไรตอบแทน ผมยอมรับว่าหลายครั้งบทสนทนาอันลึกซึ้งและน่าสนใจก็เกิดขึ้นใน X หรือทวิตเตอร์ และโลกออนไลน์ กระนั้นการที่มีเกรียนคีย์บอร์ดจำนวนมหาศาลคอย ดักช่มอยู่ก็ทำให้หลายๆ คนซึ่งอาจมีโอกาสร่วมสร้างสรรค์บทสนทนา พากันเตลิดหนีไป

เมื่อยอมแพ้ที่จะทำความเข้าใจ พวกเขาจึงหันไปเลือกวิธีใจใจ เข้าใจผิดและตีความผิด ผู้คนจากสองฟากฝั่งความขัดแย้งที่อยู่แยกขาด จากกันเอาแต่ยึดคำพูดใส่ปากของฝ่ายตรงข้าม แล้วก็มาถ่มคำหรือ แค้นเสียงพลางว่า “ไม่เข้าใจเลยจริงๆ ว่าพวกเขาคิดอย่างนั้นไปได้ไง” แนนอนสีว่าพวกเขาไม่อาจเข้าใจได้ว่าทำไมคู่อริถึงคิดเช่นนั้น เพราะ ตัวเองเล่นปั่นแต่งมุมมองของฝ่ายตรงข้ามขึ้นมาตามอำเภอใจเพื่อ ทำให้มุมมองนั้นดูโง่เง่า พวกเขารู้ทั้งรู้ว่าตัวเองกำลังนำเสนอภาพอีกฝั่ง แบบผิดๆ แต่ก็ไม่สน ในเมื่อเป้าหมายไม่ใช่การโน้มน้าวหรือทำความเข้าใจจุดยืนของอีกฝั่ง แต่เพียงต้องการเยาะหยันฝ่ายตรงข้ามเพื่อเรียก เสียงฮือฮาจากพวกเดียวกันเอง

ทัศนคติแบบนี้ลดทอนทั้งการให้เกียรติกัน สายสัมพันธ์ และความ ร่วมมือร่วมใจ คุณยึดจุดยืนของคุณ ผมก็ยึดจุดยืนของผม ผมไม่เข้าใจว่า ทำไมคุณมีตบอดอย่างนั้น ส่วนคุณเองก็ไม่เข้าใจว่าทำไมผมจึงหัวรั้นนัก เมื่อผมไม่เคารพมุมมองของคุณ คุณก็ปฏิบัติตอบเช่นเดียวกัน เรา หยามเหยียดและกลายเป็นเกลียดกัน ผมไม่อยากพบปะคุณ คุณก็ไม่อยาก

รับมือกับผม ผมไม่ยอมประนีประนอม คุณก็เช่นกัน เราทั้งคู่ต่างปิดประตูใส่ทุกความเป็นไปได้ที่จะร่วมมือกัน ทำให้ไม่มีอะไรก้าวหน้าไปได้เลย

เรามาดูจุดนี้ได้อย่างไร

เราตกลงมาในหล่มทางวัฒนธรรมนี้ได้อย่างไร และจะกลับขึ้นไปได้ไหม แน่นอนว่าเรื่องราวทั้งหมดนี้ซับซ้อน เพราะสิ่งที่ทั้งแพร์หลายและมีรายละเอียดยิบย่อยอย่างวัฒนธรรมย่อมมีหลายแง่มุมและรับอิทธิพลจากหลายด้าน เราจึงไม่ควรด่วนสรุปประเด็นเหล่านี้ง่ายเกินไป แต่จะให้น่าสนใจทุกประเด็นในคราวเดียวกันก็คงเกินรับไหว ด้วยเหตุนี้ หนังสือเล่มเล็กเล่มนี้จึงชวนสำรวจลงลึกไปที่ส่วนหนึ่งของปัญหาเท่านั้น ผมจะมุ่งไปที่ส่วนนี้ก่อนด้วยเหตุผลว่านี่เป็นส่วนที่ผู้คนมักมองข้ามทั้งที่เป็นเรื่องพื้นฐาน อีกทั้งนี่ยังเป็นสิ่งที่ผมเชี่ยวชาญ และเป็นสิ่งที่เราแต่ละคนจัดการกันได้ในชีวิตประจำวันโดยไม่ต้องรอนักการเมืองหรือผู้นำทางวัฒนธรรมเป็นคนลงมือ เราต่างเริ่มจัดการปัญหานี้ได้ทันที

คำตอบของคำถามข้างต้นคือ เราหลายคนหยุดให้เหตุผลของตัวเองและหยุดมองหาเหตุผลจากฝ่ายตรงข้ามไปแล้ว และถึงจะให้เหตุผลหรือรับฟังเหตุผล พวกเขาก็ทำไปอย่างลำเอียงและขาดการคิดวิเคราะห์ จึงลงเอยที่ว่าต่างฝ่ายต่างไม่เข้าใจเหตุผลของอีกฝ่ายต่อประเด็นนั้นๆ พวกเขามักอ้างอยู่บ่อยครั้งว่าความคิดของฝ่ายตัวเองออกจะชัดเจนแจ่มแจ้งจนใครก็ตามที่รู้ว่าพวกเขาพูดถึงอะไรอยู่จะต้องเห็นด้วยแน่นอน ถ้าเป็นเช่นนั้นฝั่งตรงข้ามต้องไม่รู้แน่ๆ ว่าพวกเขากำลังพูดเรื่องอะไรอยู่ ทั้งๆ ที่อีกฝ่ายยังไม่ทันได้อ้าปากพูด คนพวกนี้ก็มั่นใจไปเต็มประตูแล้วว่าฝั่งนั้นต้องเป็นพวกสับสน เชื่อข้อมูลเท็จ หรือไม่ก็เป็นบ้าแน่ๆ พวกเขาพยายามหั่นฝ่ายตรงข้ามว่าด้อยสติปัญญาจนไม่มีทางมีเหตุผลใดได้เลย จากนั้นก็สรุปอย่างเยาะหยันทันทีว่าใช้เหตุผลไปก็เท่านั้น เพราะอีกฝั่งถูกขับเคลื่อนด้วยอารมณ์ความรู้สึก ทั้งความกลัว โกรธ เกลียด โลก หรือเห็นอก

เห็นใจอย่างหน้ามืดตามัว จนไม่สนใจความจริงหรือกระทั่งคุณค่าที่พวกเขา ยึดถือ สิ่งก็ตามมาก็คือ ผลการเลือกตั้งซึ่งมักตัดสินจากว่าใครสามารถ ปลุกระดมให้มีผู้ออกไปใช้สิทธิฝั่งตนได้มากที่สุด และนั่นอาจหมายถึงว่า ใครสร้างโฆษณาและสโลแกนได้เร้าใจหรือฮาว่ากัน แทนที่จะตัดสิน จากว่าใครให้เหตุผลสนับสนุนนโยบายของตนได้หนักแน่นที่สุดแน่นอน ว่าการใช้กลยุทธ์แบบนี้ไม่อาจช่วยให้เราป็นขึ้นมาจากหล่มร่องทาง วัฒนธรรมได้

สิ่งที่จำเป็นต้องทำคือ ระบุและเข้าใจข้อถกเถียงของทั้งสองฝ่าย หาทางเสนอเหตุผลของตัวเองแก่ฝ่ายตรงข้าม ขณะเดียวกันก็ถามหา เหตุผลจากพวกเขาด้วย หากเราไม่ยอมแลกเปลี่ยนเหตุผลซึ่งกันและกัน ก่อนก็คงไม่อาจเข้าใจกันได้ หากไม่เข้าใจกันเราคงไม่อาจหาหนทาง ประนีประนอมและร่วมมือกันได้ หากไม่ร่วมมือกันแล้วย่อมไม่มีทาง แก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ และเมื่อไม่แก้ปัญหาเราก็จะพากันลงเหว

เราจะออกจากจุดนี้ได้อย่างไร

การวิเคราะห์ปัญหาข้างต้นนำมาสู่หนทางแก้ไข นั่นคือเราทุกคนจำเป็นต้องสื่อสารกันให้มากขึ้นและสื่อสารกันให้ดีขึ้นกว่าเดิม ก้าวสำคัญคือ การหัดยืนกรานความคิดตนให้น้อยลงแล้วถามคำถามให้มากขึ้น คำถามที่มีประโยชน์ที่สุดคือการถามว่าทำไมเราถึงเชื่อในสิ่งที่เราเชื่อ และทำ อย่างไรข้อเสนองานของเราจึงจะเป็นไปได้ คำถามสองข้อนี้ต้องการเหตุผล รองรับในแบบที่แตกต่างกัน (ซึ่งจะได้เห็นต่อไป) เพราะฉะนั้นประเด็นหลัก ก็คือเราต้องหัดเรียนรู้ที่จะถามหาเหตุผลซึ่งกันและกัน กระนั้นล้าพั้ง แคคำถามยังไม่เพียงพอในตัวมันเอง การถามจะไม่นำไปสู่อะไรถ้าหาก ไม่มีใครสามารถให้เหตุผลได้เลย คำตอบมาในรูปของข้อถกเถียงที่แสดง เหตุผล เพราะฉะนั้นเราจึงต้องเรียนรู้ที่จะเสนอข้ออ้างเหตุผลที่เหมาะสม เมื่อมีผู้ถามหา มัน ทำความเข้าใจข้ออ้างเหตุผลของคนอื่น และพยายาม

มองให้เห็นจุดอ่อนในข้ออ้างเหตุผลของตัวเองและของอีกฝ่าย ผมจะเริ่มต้นจากการนำเสนอบทเรียนเหล่านี้ในหน้าถัดๆ ไป

การจะเรียนรู้สิ่งเหล่านี้ต้องเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจคร่าวๆ ว่าเหตุผลและข้ออ้างเหตุผลคืออะไร ผมจะพูดถึงประเด็นนี้อย่างละเอียดในบทที่ 6 แต่ก่อนอื่นเราควรเริ่มด้วยการหลบหลีกสิ่งที่หลายคนมักเข้าใจผิดไว้ตั้งแต่เนิ่นๆ นั่นคือ หลายต่อหลายคนมองกันไปว่าเหตุผลและข้อถกเถียงนั้นไม่ต่างจากอาวุธสงคราม หรือกระทั่งการประกวดประชันกัน เช่น การโต้วาที ทั้งสองตัวอย่างนี้เป็นมุมมองที่ไกลห่างจากที่ผมต้องการเสนอ เพราะสงครามและการแข่งขันไม่มีทางช่วยให้เราร่วมมือกันได้เลย

ผมอยากแสดงให้เห็นว่าเหตุผลและข้ออ้างเหตุผลนั้นเป็นความพยายามเพิ่มพูนความเข้าใจ เมื่อผมแสดงเหตุผลต่อคุณเพื่อพิสูจน์ถ้อยความที่กล่าวอ้าง เหตุผลของผมจะช่วยให้คุณเข้าใจว่าทำไมผมจึงเชื่อในสิ่งที่ผมกล่าวอ้าง เช่นเดียวกัน เมื่อคุณให้เหตุผลของคุณกับผม เหตุผลนั้นก็ทำให้ผมเข้าใจว่าทำไมคุณถึงเชื่อเช่นนั้น เหตุผลของพวกเราสามารถทำให้เราบรรลุเป้าหมายนี้ได้โดยไม่จำเป็นต้องโน้มน้าวให้แต่ละฝ่ายต้องเปลี่ยนความคิดของตัวเองไปเลยสักนิด เราเห็นต่างกันต่อไปได้ แต่อย่างน้อยที่สุดเราก็เข้าใจกันและกันมากขึ้น ความเข้าใจที่มีร่วมกันนี้เองที่ช่วยให้เราร่วมมือกันได้

เป้าหมายเดียวกันนี้ยังมาจากการให้เหตุผลแบบอื่นได้ด้วยการให้เหตุผลที่อธิบายว่าทำไมสิ่งหนึ่งถึงเกิดขึ้น การได้รู้ว่าเหตุการณ์หนึ่งกำลังจะเกิดขึ้นนั้นเป็นประโยชน์ก็จริง เช่น กำลังจะมีอุปราคา อย่างไรก็ตาม ความรู้ที่ว่านี้ไม่อาจทำให้เราทำนายอุปราคาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต คุณไม่มีทางรู้ว่าอุปราคาครั้งหน้าจะเกิดขึ้นเมื่อใด หากไม่รู้ตั้งแต่ต้นถึงที่มาของอุปราคา (รวมทั้งข้อมูลอื่นๆ อีกมากมาย) การทำนายอนาคตต้องอาศัยคำอธิบายและการให้เหตุผลแบบอธิบายชี้แจงที่มาที่ไปของเหตุการณ์ในปัจจุบัน และเราจำเป็นต้องคาดการณ์อนาคตเพื่อระบุให้ได้ว่า ข้อเสนอแนะใดที่จะแก้ปัญหาได้สำเร็จ (ในอนาคต)

ด้วยเหตุดังกล่าวเราจึงต้องการเหตุผลเชิงอธิบายเพื่อให้ทำงานด้วยกันต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

และเพราะเราต้องการเหตุผล เราจึงต้องการการถกเถียง ซึ่งการถกเถียงประเภทที่พูดถึงในที่นี้ไม่ใช่การต่อสู้ทางวาจาแบบที่คู่สมรสหรือคู่แข่งทางการเมือง “ถกเถียง” ด้วยการตะโกนใส่กัน แต่เป็นเรื่องที่สร้างสรรค์กว่านั้น กล่าวอย่างคร่าวๆ ก็คือ การถกเถียงเกิดขึ้นเฉพาะเมื่อใครสักคน (ผู้เสนอข้ออ้างเหตุผล) เสนอคำกล่าวอ้างหนึ่งขึ้นมา (ข้อตั้ง) เพื่อเป็นเหตุผลให้กับคำกล่าวอ้างอีกอย่างหนึ่ง (ข้อสรุป) เหตุผลคือข้อตั้ง และข้ออ้างเหตุผลก็คือการนำเสนอข้อตั้งนั้นขึ้นเป็นเหตุผล เป้าประสงค์ของการถกเถียงคือการนำเสนอเหตุผลต่อผู้ฟังเพื่อสร้างความเข้าใจมากขึ้นว่าทำไมข้อสรุปนั้นจึงถูกต้อง หรือทำไมผู้เสนอข้ออ้างเหตุผลเองถึงเชื่อข้อสรุปที่ว่านั้น

นิยามนี้ไม่นับรวมการสนทนาบางรูปแบบที่หลายครั้งถูกเรียกว่าการถกเถียง (เช่น การก่นด่าคนอื่น) แต่ขณะเดียวกันก็นับรวมสิ่งที่คนเรามักไม่มองว่าเป็นการถกเถียง (เช่น การอธิบาย) ไว้ด้วย นิยามที่ว่านี้ไม่ได้จะอ้างตัวเป็นนิยามสากลที่ใช้กันทั่วไป แต่เป็นนิยามที่เราต้องมีไว้เพื่อจะได้เข้าใจกันและร่วมมือกันต่อไปได้

แม้เราจำเป็นต้องมีการถกเถียงในลักษณะนี้ให้มากขึ้น แต่ก็ไม่ใช่ว่าจะถกเถียงกันทั้งวัน ใครๆ ก็อยากหยุดพักบ้าง ยิ่งไปกว่านั้นเราไม่ได้ต้องการเพียงแค่การถกเถียง การถกเถียงแทบจะไม่ช่วยอะไรเลยหากผู้ฟังไม่เปิดรับสาร เราจึงต้องเรียนรู้ทั้งทักษะทางสังคมและอุปนิสัยทางสังคมที่จะช่วยจูงใจให้ผู้ฟังยอมเปิดใจรับฟังเหตุผลของเรา เราต้องเรียนรู้ที่จะถ่อมตัว (ไม่อ้างตนเป็นผู้ยึดครองความจริงอยู่ฝ่ายเดียว) ให้เกียรติ (รวมถึงยอมรับประเด็นดี ๆ จากอีกฝ่าย) ออดทน (รอให้ผู้ฟังค่อยๆ คิดตามประเด็นของเรา) ไม่ถือโทษ (เมื่ออีกฝ่ายไม่ยอมรับประเด็นดี ๆ ที่เรานำเสนอ) แม้ว่าเรายังต้องการอะไรอีกหลายอย่างนอกจากนี้ แต่การถกเถียงก็มีบทบาทสำคัญในภาพกว้างที่จะช่วยแก้ปัญหาทางวัฒนธรรม

ให้เราได้ ด้วยเหตุนี้ แม้การถกเถียงอย่างเดียวจะไม่เพียงพอ แต่ก็เพียงพอต่อการประกอบการแก้ปัญหาที่ขาดไม่ได้

เหตุผลและการถกเถียงมักถูกนำเสนอว่าเป็นศัตรูกับอารมณ์ แต่นั่นเป็นความเข้าใจผิดอีกอย่างที่เราควรเลี่ยง หลายครั้งเหตุผลก็ชี้นำอารมณ์ เช่น เมื่อเรามีหลักฐานว่าโดนเพื่อนหักหลัง เป็นเหตุให้เราโกรธเพื่อนคนนั้น และแน่นอนว่าอารมณ์ก็เป็นเหตุผลได้เช่นกัน ตามนิยามอย่างกว้างที่ผมใช้อยู่ตอนนี้ ข้อตั้งที่ว่าผมรู้สึกรักเมื่ออยู่กับใครคนหนึ่งคือ เหตุผล ที่จะใช้เวลากับคนคนนั้นที่ผมรัก และเป็นเหตุผลที่จะเชื่อว่านั้นเป็นการใช้เวลาอย่างคุ้มค่า หรือข้อตั้งที่ว่าผมรู้สึกกลัวเมื่อขับรถเร็วเกินไปเป็น เหตุผล ที่ทำให้ผมไม่ขับรถเร็วขนาดนั้น และทำให้ตัวเองเชื่อว่าการขับรถเร็วมาก ๆ เป็นเรื่องอันตราย ในกรณีเหล่านี้อารมณ์และเหตุผลไม่ได้ประชันกัน แต่เรียกว่าแยกออกจากกันไม่ได้เลย กระทั่งความรู้สึกอันรุนแรงก็เป็นเหตุเป็นผลได้ เราจึงไม่จำเป็นต้องคอยกดข่มอารมณ์ให้หนึ่งสงบเพื่อจะใช้เหตุผลและถกเถียงกันเสมอไป

โดยสรุปก็คือ ความเข้าใจผิดที่มีต่อเหตุผลและการถกเถียงอาจนำไปสู่การถกเถียงและถูกการใช้เหตุผลหรือการถกเถียงไปเสียอย่างนั้น และการถกเถียงถูกเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาการแบ่งขั้ว เพราะฉะนั้น การทำความเข้าใจและเห็นคุณค่าของการใช้เหตุผลและการถกเถียงอย่างเหมาะสมจะช่วยให้เราแก้ปัญหาบางส่วนได้ และทำให้เราปีนออกจากหล่มร่องทางวัฒนธรรมได้ในที่สุด

ไม่ใช่แค่เพียงให้ชนะ แต่โต้แย้งอย่างไรให้ได้สาระ

บทสนทนาเผ็ดร้อนบนโต๊ะอาหาร คำเหน็บแนมถากถางในโลกออนไลน์ วาจาเชือดเฉือนของนักการเมืองต่างฝ่าย เราอยู่ในยุคแห่งการโต้เถียง ด้วยการมและอารมณ์ จนบ่อยครั้งหลงลืมเป้าหมาย ปัญหาไม่คลี่คลาย และความเข้าใจกลายเป็นเรื่องไกลเกินเอื้อม ถึงเวลาดึงสติ แล้วฝึกตัวเองให้ **“คิดก่อนเถียง”** ด้วยตรรกะและเหตุผล!

วอลเตอร์ ซินนอตต์-อาร์มสตรอง ศาสตราจารย์ปรัชญาจากมหาวิทยาลัยดุ๊ก สกัดเนื้อหาจาก **Think Again** คอร์สออนไลน์ใน Coursera ที่มีผู้ติดตาม กว่าหนึ่งล้านคนทั่วโลก ทะเถาะเปลือกการถกเถียงอันฉาบฉวยที่นำไปสู่ การแบ่งฝักแบ่งฝ่ายและบ่อนทำลายสังคม เจาะลึกแก่นแห่ง **“การอ้างเหตุผล”** ที่สอดแทรกอยู่ในการคิด-คุย-เถียง-ถาม ตั้งแต่วิธีวิเคราะห์น้ำหนัก ความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสาร การหลีกเลี่ยงบทสนทนาเป็นพิษ ที่ด้อยค่าฝ่ายตรงข้าม วิธีหักล้างข้ออ้างเหตุผลอย่างรัดกุม ตลอดจนเคล็ดลับจับผิดตรรกะวิบัติที่จำแลงกายมาในคราบ คำโฆษณาขายฝัน พาดหัวข่าวล่อเป้า หรือวาทะคมคายของผู้นำประเทศ

คู่มือ **“คิดก่อนเถียง”** เล่มนี้จะช่วยกอบกู้เหตุผลที่หล่นหาย ชูชีวิตบทสนทนาอันสร้างสรรค์ และผ่าทางตันบนความไม่ลงรอย เพื่อให้คุณขบคิดและโต้แย้งได้รอบด้าน หาหนทางร่วมมือบนความต่าง และขับเคลื่อนสังคมแห่งความหลากหลาย ด้วยทักษะสำคัญ ที่ทุกคนเรียนรู้ได้อย่าง **“การใช้เหตุผล”**

COVER DESIGN BY YUTTAPOOM

365 บาท

